

С.Г. Черемісіна,
доктор екон. наук, доцент,
Севастопольський інститут банківської справи
Української академії банківської справи
Національного банку України

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В АР КРИМ ТА НАПРЯМИ ЇЇ АКТИВІЗАЦІЇ

Проаналізовано сучасний стан інвестиційної діяльності в регіоні. Оцінено динамічні зрушення форм і напрямів інвестування галузевої економіки. Виявлено основні проблеми, що перешкоджають ефективному розвитку інвестиційного механізму, запропоновано основні заходи для активізації інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки.

Подолання кризових явищ в економіці України та її подальший економічний розвиток потребує суттєвих змін у структурі господарського комплексу. Вектор проведення ринкових перетворень повинен активніше переміщуватися в регіони, оскільки процеси, що відбуваються в них, сприяють зміні всієї економічної ситуації в країні.

При обмеженості ресурсів, насамперед фінансових, невід'ємною складовою стратегії розвитку регіону стає інвестиційна політика, що формується державі, але реалізується неефективно. За таких умов в кожному регіоні важливо виробити науково обгрунтовану концепцію інвестиційної політики, виходячи з пріоритетних цілей, економічної, ресурсної, політичної і соціальної бази регіону, його наукового, виробничого, кадрового та інших потенціалів.

Проблема інвестицій багатогранна й актуальна. Питанням інвестування присвячені роботи І.А. Бланка, В.В. Бочарова, Є.І. Бойка, В.Б. Войцеховського, П.І. Гайдучького, М.І. Кісіля, М.М. Кропивка, Ю.В. Макогона, О.В. Мертенса, А.А. Переседи, А.С. Філіпченка та ін. Проте проблеми активізації інвестиційної діяльності, формування ефективної інвестиційної політики на регіональному рівні, підвищення ефективного використання інвестицій потребують подальшого дослідження.

Метою статті є виявлення головних проблем розвитку інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки АР Крим та розробка пропозицій по активізації інвестиційної діяльності у регіоні.

У сучасних умовах інвестиції повинні виконувати такі основні функції:

забезпечувати зростання і якісне удосконалення основного капіталу як на рівні окремого підприємства, регіону, так і на рівні національної економіки в цілому;

здійснювати прогресивні структурні зміни, що стосуються найважливіших пропорцій: економічних, відтворювальних, галузевих, вартісних;

реалізовувати новітні досягнення науково-технічного прогресу і підвищувати на цій основі ефективність виробництва на мікро- і мезорівні.

Серед цих функцій найважливіше значення має співвідношення між накопиченням і споживанням у складі національного доходу.

У вітчизняній економічній літературі при розгляді проблем розширеного відтворення акцентується увага на накопиченні як на основному важелі забезпечення економічного росту і підвищення життєвого рівня населення. При цьому інвестиційний процес розглядається як складова частина процесу накопичення. На нашу думку, таке отожднення процесу накопичення і процесу інвестування неправомірне — ці процеси за своїм економічним змістом є диференційованими.

Відтворювальний процес передбачає збалансування інвестицій, накопичення і споживання. Тому пошук шляхів виходу з кризової ситуації в регіоні передбачає досягнення збалансованості найважливішої економічної пропорції: інвестиційний фонд — фонд накопичення — фонд споживання. Обсяг капіталовкладень в регіоні формується за рахунок вкладень у реконструкцію виробництва і розвиток пріоритетних галузей на новітній інноваційній основі.

Економічні перетворення, що відбуваються у національній економіці, беззаперечно вказують на необхідність розробки й застосування нових підходів до розвитку інвестиційного процесу в країні. Інвестиційна діяльність є тією вирішальною ланкою в економічній політиці держави, активізація якої дозволить забезпечити економічне зростання та соціальний ефект, збалансувати макроструктуру.

Вагому роль має відігравати й політика держави, яка за б сприяла створенню привабливого інвестиційного клімату за допомогою оптимізації податкових механізмів, особливо для пріоритетних, бюджетонаповнюючих галузей регіону.

Динаміка основних економічних показників АР Крим, млн грн

Показник	Рік							
	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Валовий регіональний продукт	4085	9901	12848	16044	20874	27365	27396	32740
Основні засоби	34553	43758	47684	63496	76954	107549	132208	136267
Доходи населення	2812	10022	13883	16834	22878	30386	32385	39282
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	172	317	605	638	512	-1578	-199	-506
Продукція промисловості	3765	5973	7398	8166	10704	13658	14299	16051
Продукція сільського господарства	2848	2907	3065	3154	3577	4236	4428	4237
рослинництва	1617	1258	1247	1255	1504	2093	2216	2063
тваринництва	1231	1649	1818	1899	2073	2143	2212	2174
Інвестиції в основний капітал	784	2740	3375	4684	7007	8655	5536	6781
у т.ч. за рахунок								
коштів державного бюджету	61	280	277	315	466	470	287	624
коштів місцевих бюджетів	81	233	142	247	472	410	196	340
власних коштів підприємств та організацій	970	1709	1756	2701	3524	4904	2952	3192
кредитів банків та інших позик	38	163	454	731	1164	1446	709	410
коштів іноземних інвесторів	161	120	365	150	351	394	658	362
інших джерел фінансування	92	103	237	226	302	440	289	374
Зовнішньоторговельний оборот, млн дол. США								
експорт	250	428	501	555	637	837	631	522
імпорт	158	162	178	239	280	456	205	284

* Тут і далі дані Головного управління статистики АР Крим.

У 2010 році валовий регіональний продукт досяг 32,7 млрд грн, що у вісім разів перевищує рівень 2000 р. Приріст промислового виробництва за рік становив 12,3 %. Але темпи росту виробництва сільськогосподарської продукції суттєво нижчі, а в 2010 р. порівняно із 2009 відбулося зниження на – 4,3 %, незважаючи на постійний зріст цін на сільськогосподарську продукцію та продукти її переробки (табл. 1).

В АР Крим експорт товарів зменшився на 37,6 %, а імпорт – на 37,8 % відносно кризового 2008 р. Необхідно відмітити, що впродовж останніх десяти років зовнішньоекономічна діяльність регіону характеризується позитивним сальдо – експорт суттєво перевищує імпорт, а співвідношення експорт/імпорт з кожним роком зростає. У 2010 р. цей показник досяг 1,8, що у 1,2 раза перевищує рівень 2000 р.

Активізації та розвитку інвестиційної діяльності у регіоні буде сприяти активна зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання. Так, регіон здійснює зовнішньоторговельні операції з партнерами більше, ніж 80 країн світу. Проте зростання зовнішньоекономічного обороту відбувається нерівномірно. Порівняно з 2000 р. обсяги експорту товарів збільшилися у 3,2 раза, до країн СНД зросли у 3,5 раза, а до інших країн світу – майже у 3 рази (табл. 2). Водночас обсяги імпорту з країн СНД збільшилися усього на 12,6 %, загальний обсяг імпорту підприємствами регіону у 2010 р. порівняно з 2000 р. зріс у 2,2 раза.

Найбільші обсяги експортних поставок у 2010 р. здійснювалися у Російську Федерацію – 33 % від загального обсягу, Білорусь – 6, Туреччину – 6,3, Італію – 3,8, Індію – 3,7, Німеччину – 2,6, Канаду – 2,6 %.

Таблиця 2

Зовнішньоторговельна діяльність в АР Крим в динаміці, млн дол. США

Показник	Експорт					Імпорт				
	2000	2007	2008	2009	2010	2000	2007	2008	2009	2010
Усього	173,5	463,0	586,5	425,6	563,3	146,2	266,9	431,1	187,6	327,3
Країни СНД	61,7	228,5	271,5	191,3	213,0	67,2	60,6	10,4	50,8	75,7
Інші країни світу	111,8	234,5	31,5	23,4	350,3	79,0	206,2	326,9	136,8	251,6
У тому числі країни										
Європи	47,7	139,5	171,9	84,7	173,4	61,0	117,7	132,1	65,6	138,1
Азії	30,0	72,2	92,6	79,4	109,9	7,7	70,8	159,0	56,1	99,9
Африки	20,6	5,9	24,1	34,2	17,8	2,5	1,4	2,2	0,8	0,4
Америки	13,5	16,0	24,8	34,8	47,1	7,7	16,3	33,5	14,3	13,1

Прямі іноземні інвестиції в АР Крим за країнами в динаміці, млн дол. США

Показник	Рік							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Усього	194,8	234,0	331,2	460,4	577,0	726,2	622,1	718,4
Російська Федерація	86,0	104,1	125,8	143,2	180,8	257,3	191,0	257,6
Кіпр	11,2	16,5	10,3	32,0	53,4	71,2	74,6	81,9
Німеччина	3,4	5,8	71,6	117,7	118,4	118,9	78,6	76,1
Великобританія	3,4	3,5	4,6	16,7	28,9	39,2	67,4	71,8
Віргінські Острови, Британські	15,7	18,1	24,2	38,4	52,9	41,9	43,6	49,8
Сейшели	—	—	0,5	0,6	0,2	24,5	29,1	31,3
США	14,9	17,0	20,5	22,7	21,2	27,3	23,5	25,9
Узбекистан	18,5	18,5	18,5	18,5	18,5	18,5	19,9	20,5
Угорщина	—	1,8	2,0	2,4	19,8	20,6	14,4	14,0
Франція	0,7	0,7	2,0	3,4	5,9	6,0	6,0	13,3
Білорусь	—	—	—	5,1	1,5	13,1	13,0	13,1
Інші країни	41,0	48,0	51,2	59,6	75,6	87,7	61,0	63,1

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності АР Крим експортують: продукцію хімічної промисловості — 52,7 %, продукти рослинного походження — 11,5 %, готові харчові продукти, головним чином винопродукцію — 5,1 %, недорогоцінні метали та вироби з них — 4 %.

Найбільша частка імпортих надходжень припадає на Російську Федерацію — 17,2 % загального обсягу, Туреччину — 16,3, Німеччину — 8,4, Італію — 8,2, Казахстан — 4,9, США — 4,5 %.

В імпорті переважають поставки продукції рослинного походження — 9,2 %, харчової промисловості — 7,2, полімерні матеріали — 7,0, машин та устаткування — 3,2, деревина та вироби з деревини — 4,4 %.

На жаль експорт курортно-туристичних послуг у регіоні залишається дуже низьким внаслідок нестачі інвестиційних ресурсів для розвитку галузі та низької інвестиційної привабливості підприємств туристичної сфери.

За останні роки в республіці спостерігались позитивні тенденції інвестиційної діяльності. В порівнянні з 2000 р. обсяг капіталовкладень у звітному році зріс майже у 5 разів, кількість підприємств, що здійснюють інвестиції, зросла у 4,1 раза, концентрація капіталу на одному підприємстві — на 32,1 %. Але для ефективного розвитку регіональної економіки та її пріоритетних галузей ці обсяги інвестування залишаються недостатніми.

У 2010 р. загальний обсяг іноземних інвестицій в економіку АР Крим досяг 718,4 млн дол. США (табл. 3). Частка країн СНД в інвестиційних ресурсах становить 62, %, країн ЄС — 30,8, інших країн світу — 11,8 %. Водночас капітал нерезидентів зменшився на суму 10,0 млн дол. США.

У цілому приріст сукупного обсягу іноземного капіталу з урахуванням його переоцінки, втрат і кур-

сової різниці (мінус 7,7 млн дол. США) за 2010 р. становив 96,3 млн дол. США, у 2009 р. спостерігалось зменшення обсягів прямих інвестицій на 104,1 млн дол. США.

Інвестиції у республіку надійшли з 50 країн світу, станом на 1 січня 2010 р. найбільший внесок здійснено нерезидентами з Російської Федерації — 257,6 млн дол. США (35,9 % загального обсягу), Кіпру — 81,9 (11,4 %), Німеччини — 76,1 (10,6 %), Сполученого Королівства — 71,8 (10,0 %), Віргінських Островів, Британських — 49,8 (6,9 %), Сейшел — 31,3 (4,4 %), США — 25,9 (3,6%), Узбекистану — 20,5 млн дол. США (2,9 %) [7;8].

Протягом останнього десятиріччя першість по вкладенню іноземного капіталу в розвиток економіки АР Крим належить Російській Федерації, в загальному обсязі прямих іноземних інвестицій її частка щорічно становила понад 30,0 % — на 01.01.2002 р. — 50,9 %, а на 01.01.2010 р. — 35,9 %.

За видами економічної діяльності структура іноземних вкладень в економіку АР Крим склалася таким чином: найбільша частка вкладень припадає на будівництво — 29,6 %, промисловість — 17,8 (у т.ч. переробну промисловість — 15,3 %, хімічну та нафтохімічну промисловість — 10,4 %), на готельно-ресторанну сферу — 11,2 %, а на сферу агропромислового виробництва — лише 1,5 % загального обсягу іноземних інвестицій (табл.4).

Незважаючи на зростання загального обсягу іноземних інвестицій в економіку регіону, введення в дію нових основних засобів по галузях економіки за аналізований період з урахуванням постійної інфляції та зростання цін залишилось на рівні 2005 р. (табл. 5).

Середня частка інвестиційних коштів в загальному обсязі введених в дію основних засобів за видами економічної діяльності становить 60–70 %.

Прямі іноземні інвестиції в АР Крим за видами економічної діяльності, (станом на 01.01.2010 р.)

Показник	Загальний обсяг інвестицій, тис. дол. США	Частка, %
Усього	718383,2	100,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	10755,5	1,5
Промисловість	127636,9	17,8
добувна промисловість	4887,8	0,7
переробна промисловість	109925,8	15,3
виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	17969,4	2,5
легка промисловість	1668,1	0,2
хімічна та нафтохімічна промисловість	74625,4	10,4
металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	347,6	0,1
машинобудування	14717,2	2,0
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	12823,3	1,8
Будівництво	212576,3	29,6
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	20168,5	2,8
Діяльність готелів та ресторанів	80754,6	11,2
Діяльність транспорту та зв'язку	78415,6	10,9
Фінансова діяльність	3921,5	0,5
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	107560,9	15,0
Освіта	388,9	0,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	59746,5	8,3
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	16438,4	2,3

Порівняно із 2008 р. у 2009 р. введено в дію основних засобів на 39 % менше. Необхідно зазначити, що це зменшення відбулося практично по всіх галузях економіки регіону.

Зменшенні обсягів інвестицій в основний капітал негативно впливає на загальне економічне становище регіону, погіршує фінансово-економічний стан підприємств та рівень їх інвестиційної привабливості.

За обсягами іноземних інвестицій, що надійшли в автономію, серед регіонів України республіка займала останні 10 років 8–9 місця (у 2001 р. – 7 місце), два останні роки – дев'яте місце після м. Києва (за станом на 01.01.2010 р. – 39,4 %), Дніпропетровської (7,0 %), Харківської (5,1 %), Донецької (4,1 %), Київської (3,8 %), Львівської (2,8 %), Одеської (2,6 %) та Запорізької (2,2 %) областей [8].

Частка інвестицій в АР Крим у загальному обсязі прямих інвестицій в Україну становить 1,8 %. Це найнижчий показник за останні 10 років, а найвищим він був у 2009 р. – 3,9 %.

Оцінювання інвестиційної привабливості регіонів в Україні базується на використанні системи критеріїв, що включає наявність відповідного інвестиційного середовища, розвинутого фондового ринку з елементами обслуговуючої інфраструктури та забезпечення репатріації доходу, що залежить від державних гарантій, стабільності валютного курсу для конвертації вкладень. Для оцінки можна використати такі узагальнюючі синтетичні

показники, як політична й фінансова стабільність, стабільність національної валюти, рівень загально-економічного розвитку регіону, ринкової та інвестиційної інфраструктури, демографічний стан, місткість внутрішнього ринку та вартість робочої сили, доступ до ресурсів та купівельна спроможність населення, рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків регіону.

Серед заходів, безпосередньо спрямованих на залучення інвестицій, слід виділити створення системи управління інвестиційною діяльністю в регіоні і підвищення її ролі у реалізації інвестиційних рішень.

Регіональний аспект повинен стати невід'ємною складовою державної інвестиційної політики для створення сприятливого інвестиційного клімату як на державному, так і на регіональному рівнях.

Загально-економічний потенціал АР Крим характеризується його високим інвестиційним потенціалом, якому властиві освоєння прямих інвестицій, введення в дію основних засобів, об'єктів соціальної інфраструктури.

Найбільш інвестиційно-активними містами АР Крим виявилися Сімферополь, Ялта, Алушта, Армянськ. Так, у Сімферополі сконцентровано майже третину загального обсягу інвестицій, на Південне узбережжя Криму припадає 26 % інвестицій, Алушту – 6,4 %, Армянськ – 6,4 %. По районах Криму рейтинг інвестиційної активності очолюють Сімферопольський, Бахчисарайський та Білогірський райони.

Динаміка введення в дію нових основних засобів за видами економічної діяльності, (у фактичних цінах, млн грн)

Показник	Рік					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Усього	1804,0	1887,2	2340,4	3386,0	3612,8	2212,9
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	194,7	183,9	106,9	188,2	334,9	216,5
Рибальство, рибництво	2,5	3,4	1,3	1,3	0,9	1,5
Промисловість	530,8	467,1	509,3	571,3	940,4	564,7
добувна промисловість	70,8	83,8	57,3	64,4	152,5	66,8
переробна промисловість	401,7	257,6	289,8	378,6	548,2	301,5
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	58,3	125,7	162,2	128,3	239,7	196,5
Будівництво	63,9	77,5	237,4	287,0	805,7	102,7
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	42,1	64,9	100,2	157,1	153,2	104,9
Діяльність готелів та ресторанів	70,3	57,9	59,6	69,5	94,5	114,2
Діяльність транспорту та зв'язку	287,7	384,3	606,9	703,5	661,3	620,8
Фінансова діяльність	46,1	60,8	87,9	97,1	103,2	44,2
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	217,8	249,6	388,4	948,8	154,9	105,3
Освіта	44,7	91,9	35,5	61,4	100,2	58,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	169,2	157,6	108,7	166,0	149,3	174,2
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	48,5	34,5	29,6	52,1	49,0	44,5

Формування сприятливого інвестиційного клімату потребує удосконалення процесів надходження і використання фінансових ресурсів, призначених для інвестування.

В АР Крим фінансування капітальних вкладень здійснюється переважно за рахунок внутрішніх джерел. Дефіцит державного бюджету не дає змоги областям розраховувати на збільшення централізованого фінансування. Тому з урахуванням обмеженості фінансових ресурсів та необхідності подолання спаду виробництва набуває значення диференціація інвестиційної діяльності.

Підвищення темпів сільськогосподарського та промислового виробництва, роздрібно-товарообігу, санаторно-готельного господарства, побутових послуг населенню, послуг транспорту і зв'язку, житлово-комунального та туристично-екскурсійного обслуговування відкривають перспективи залучення у ці галузі іноземних інвестицій.

Для активізації інвестиційної активності суб'єктів економічної діяльності регіону необхідно створення таких передумов:

розвиток і підтримка системи залучення інвестиційних ресурсів;

налагодження цілісної системи регіональної інвестиційної політики підприємств;

державна підтримка важливих для економічного зростання галузей, великих національних науково-технологічних проектів.

Підвищення інвестиційної активності в АР Крим має бути пов'язане з реалізацією проектів у галузі

сільського господарства, промисловості та соціального спрямування. Агропромисловий комплекс регіону має великий потенціал, який зацікавить іноземних інвесторів. Ефективність співробітництва з іноземними інвесторами великою мірою залежить від вдалого вибору його форм. Проте для Криму важливішим є питання ефективності використання цих інвестицій. Поки-що, на жаль, інвестиції спрямовують, насамперед, на ліквідацію заборгованості минулих років, а не на безпосереднє інвестування регіональної економіки. Має місце й нецільове використання інвестиційних ресурсів.

Ринкова економіка змінює роль та значення регіонів при формуванні інвестиційної політики країни. Нові підходи і напрями в інвестиційних процесах зумовлюють застосування різних методів регулювання інвестицій.

Для вирішення проблеми активізації іноземних вкладень в економіку АР Крим необхідно втілити заходи щодо вдосконалення інвестиційної політики, для чого необхідно: провести оцінку інвестиційної привабливості районів та підприємств Криму на базі інтегральних показників; обґрунтувати диверсифікацію діяльності на сучасному етапі; розробити інвестиційну стратегію організацій, підприємств і фірм на довгострокову перспективу з урахуванням регіональних чинників; погодити стратегію з потенціалом регіональних споживчих ринків виробництва; врахувати можливий період реалізації інвестиційних проектів у регіоні.

Важливими напрямками здійснення інвестиційної політики нині є: переорієнтація інвестиційних потоків на розвиток пріоритетних, бюджетонаповнюючих галузей регіону; зосередження інноваційної діяльності на підприємствах; формування необхідної інвестиційної інфраструктури; створення відповідного інституційно-правового і економічного середовища для діяльності суб'єктів господарювання.

Слід зазначити, що державне регулювання ринку інвестиційних ресурсів недостатньо орієнтоване на пошук інвестиційного процесу.

Досвід показує, що більшість інвестиційних проєктів надзвичайно слабо обґрунтована з точки зору інвестиційного ризику для потенційного інвестора і гарантій передбаченої прибутковості. При подачі таких проєктів використовується надзвичайно багато технічних термінів, що для іноземного інвестора ускладнює їх розуміння. Досить часто система ризиків зводиться до систематичних та несистематичних ризиків. Мало уваги приділяється локальним та господарським ризикам, що для інвесторів є головним. Для впровадження проєктів досить характерна недостатня обізнаність у кон'юнктурі ринку інвестиційних ресурсів, ринку збуту і ринку постачальників, ринку робочої сили за кваліфікацією, ринку землі, а також щодо виробничої та соціально-економічної інфраструктури.

Необхідно враховувати, що прямі іноземні інвестиції на початковій стадії позитивно впливають на стан платіжного балансу. Потім цей вплив зменшується, оскільки інвестор планує не тільки відшкодувати свої витрати, а й отримати та вивезти прибутки.

Висновки та пропозиції. Стає очевидним, що до основних заходів активізації інвестиційної діяльності у регіоні слід віднести такі, як:

зміна амортизаційної політики, яка передбачить лібералізацію формування і використання амортизаційного фонду;

створення пільг для залучення додаткових інвестиційних ресурсів; проведення моніторингу і контролю за використанням коштів відтворення основного капіталу;

проведення оцінки інвестиційної привабливості районів АР Крим на базі інтегральних показників, що відкриє можливість ефективної інвестиційної діяльності;

впровадження обґрунтованої диверсифікації інвестиційної діяльності, що дасть можливість розробити інвестиційну стратегію фірм і компаній на довгострокову перспективу з урахуванням регіональних чинників, а також погодити стратегію з потенціалом регіональних споживчих ринків виробництва та врахувати період реалізації інвестиційних проєктів;

участь іноземних інвесторів, що передбачає наявність розвиненої ринкової інфраструктури, створення можливостей мобілізації капіталів;

розробка на регіональному та державному рівні концепції державного управління інвестиційними процесами, яка б враховувала підвищення частки інвестування за рахунок державного бюджету;

Ефективність інвестиційної діяльності визначається використанням інвестиційних ресурсів. Тому вирішальне значення мають результати господарської діяльності галузей, які отримали інвестиції. Їх технічний рівень, організація виробництва, розвиток підприємництва, спроможність до освоєння інновацій впливають на інвестиційний цикл, окупність і віддачу інвестиційних ресурсів.

Необхідно змінити структуру розподілу інвестицій по галузях економіки регіону, зменшити частку інвестицій у галузі переробної промисловості, які у великих обсягах споживають природні ресурси, погіршують екологічну ситуацію. Водночас їх продукція значною мірою вивозиться за межі регіону і не впливає на рівень життя населення. І, навпаки, необхідно збільшити в інвестуванні частку галузей агропромислового комплексу, легкої і харчової промисловості, санаторно-курортної сфери.

Структурний перерозподіл інвестицій дає можливість безболісно зменшити частину фонду накопичення у складі національного доходу, змінити застарілі диспропорції, збалансувати економіку, досягти вищого життєвого рівня населення. Важливо також розробити ефективний механізм інвестування науково-технологічної сфери, щоб не допустити відставання розвитку регіону від інших регіонів України.

Використані джерела

1. *Бланк И.А.* Инвестиционный менеджмент / Бланк И. А. — К.: ИТЕМ, 1995. — 445 с.
2. *Бочаров В.В.* Методы финансирования инвестиционной деятельности предприятий / Бочаров В. В. — М.: Финансы и статистика. — 1998. — 160 с.
3. *Бойко С.І.* Інвестування структурних реформуваль промисловості регіону / Бойко С. І., Войцеховський В. Б., Горін М. П. — Л.: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2000. — 160 с.
4. Інвестиційний клімат в Україні / [Гайдуцький П., Каракай Ю., Грамотнев В., Суярко С.]. — К.: Нора-друк, 2002. — 246 с.
5. *Гайдуцький П.* Экономические механизмы обеспечения инвестиционной конкурентоспособности аграрного сектора экономики / П. Гайдуцький // Экономика Украины. — 2003. — № 2. — С. 69–73.
6. *Дацій О.І.* Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі України / Дацій О. І. — К.: ННЦ ІАЕ, 2004. — 428 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність АР Крим за 2009 р.: економічна доповідь. — Сімф.: Головне управління статистики в АР Крим, 2010. — 20 с.
8. Статистика зовнішньої торгівлі / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.